

IN MEMORIAM

Doc. dr Algis Povilas Kasperavičius (1942–2022)

Zmarł w wieku 81 lat: uznany historyk Litwy, miłośnik polskiej humanistyki i kultury, długoletni pracownik naukowy Uniwersytetu Wileńskiego – dr Algis Povilas Kasperavičius. Urodził się w rejonie poniewieskim, w Berčiūnai w gminie Naujamiestis. Zdobył wykształcenie średnie i kontynuował naukę w wyższej szkole technicznej, którą skończył w 1963 r. Pracował w wyuczonym zawodzie, jako wykwalifikowany pracownik, w fabrykach szkła w Wilnie i Poniewieżu, ale od czasów szkolnych bardzo interesowała go przeszłość. Ta fascynacja zaprowadziła go na studia historyczne na Uniwersytecie Wileńskim. Ukończył je z wyróżnieniem w 1975 r. Jako dobrze zapowiadający się naukowiec i wykładowca został na uniwersytecie, na Wydziale Historii, gdzie przepracował 40 lat (1976–2018). Jego nauczyciele akademicy szybko się zorientowali, że mają do czynienia ze zdolnym i obiecującym historykiem, został więc wysłany na studia doktoranckie (wtedy nazywane aspiranturą) na Uniwersytet im. Łomonosowa w Moskwie, gdzie napisał dysertację pt. „Raymondo Poincaré vyriausybės vidaus politika ir partijų kova Prancūzijoje (1926–1929)” („Polityka wewnętrzna rządu Raymonda Poincaré a walka partyjna we Francji, 1926–1929”) i obronił ją w 1983 r. Na uniwersytecie w Wilnie wykładał najnowszą historię powszechną. W latach 1990–1993 był kierownikiem Katedry Historii Najnowszej. Od 1991 r. pracował na tymże uniwersytecie jako adiunkt. W 2018 r. odszedł na emeryturę, ale był lubiany przez kolegów, chętnie i często uczestniczył nadal w życiu Wydziału Historii. W nekrologu współpracownicy napisali o nim: „miał fenomenalną znajomość historii, potrafił udzielić konsultacji z każdego, nawet najtrudniejszego zagadnienia, a przy tym był zaangażowany społecznie i zależało mu na przyszłości kraju”¹.

Algis Kasperavičius miał bardzo szerokie zainteresowania naukowe. Zajmował się polityką wewnętrzną i zagraniczną Republiki Litewskiej (1918–1940)², stosunkami

¹ *Mirė žymus Vilniaus universiteto istorikas Algis Povilas Kasperavičius*, 28 VI 2022, <https://naujienos.vu.lt/mire-zymus-vilniaus-universiteto-istorikas-algis-povilas-kasperavicius/> (dostęp: 1 IV 2024).

² A. Kasperavičius, *Klasių ir partijų kova Prancūzijoje 1924–1929*, Vilniaus 1989; D. Bukelevičiūtė, Z. Butkus, N. Černiauskas, A. Grodis, A.P. Kasperavičius, G. Polkaitė-Petkevičienė, *Socialiniai pokyčiai Lietuvos valstybėje 1918–1940 metais*, Vilniaus 2017.

litewsko-polskimi, litewsko-żydowskimi, historiografią. Napisał kilka prac o charakterze dydaktycznym dotyczących rewolucji francuskiej³ oraz artykuły poświęcone rozwojowi stosunków międzynarodowych w XX w. Opublikował ponad 80 artykułów w czasopismach naukowych na Litwie, w Polsce, Rosji i na Białorusi. Był współautorem kilkunastu podręczników szkolnych⁴. Przez ponad 20 lat przewodniczył jury olimpiady historycznej. Od 1992 r. aż do śmierci należał do dwustronnej polsko-litewskiej komisji do spraw podręczników historii i geografii oraz komisji eksperckiej do spraw nauczania.

Jako wykładowca Algis Kasperavičius był lubiany przez studentów. Cenili go za rzeczowość na wykładach i bezpośredniość w kontaktach. Ci, którzy uczęszczali na jego wykłady, pamiętają do dzisiaj, że chętnie wplatał w nie porównania i analogie ze współczesnością i w ten sposób przybliżał przeszłość.

Uczestniczył w przygotowaniu *Litewskiej Encyklopedii Powszechnej (Visuotinė lietuvių enciklopedija – VLE)* i jej wersji internetowej (Vle.lt). Opracował 79 haseł. Był w gronie recenzentów wszystkich 25 tomów (z dodatkowym tomem uzupełnień, 2001–2015) oraz członkiem redakcyjnej rady naukowej tejże encyklopedii (2001–2015).

Czytelnicy prasy i portali internetowych, odbiorcy radiowi i telewizyjni znali go jako komentatora. Cenili go za głęboką erudycję, talent narratorski oraz gotowość do dzielenia się w przystępny sposób wiedzą także poza środowiskiem akademickim.

Algis Kasperavičius był w latach 1991–2022 filarem badań nad białorusko-litewsko-polskim pograniczem, także jako stały, aktywny uczestnik wszelkich spotkań poświęconych temu regionowi: licznych konferencji, zjazdów, kongresów, sympozjów i dyskusji przy okrągłym stole. Od 2000 r. Kasperavičius należał do białostockiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego. Jako członek tego stowarzyszenia wziął udział we wszystkich Zjazdach Historyków Polskich oraz odbywających się od 2010 r. Kongresach Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski. Od 2000 r. do końca życia zasiadał w Radzie Naukowej „Biuletynu Historii Pogranicza”, wydawanego przez Polskie Towarzystwo Historyczne, Oddział w Białymstoku (ukazały się 22 numery).

Pamięć o naszym Koledze, jego dokonaniach i postawie zobowiązuje nas do kontynuowania i rozwijania tego, w co Algis Povilas Kasperavičius się angażował: prowadzenia badań, które on rozpoczął, pogłębiania wzajemnego zrozumienia na pograniczu i budowania solidarności wśród jego badaczy oraz dalszej współpracy na polu badawczym.

dr Rimantas Miknys

Wilno, 11 kwietnia 2024 r.

przekład z języka litewskiego
dr Katarzyna Korzeniewska-Wołek

³ Najbardziej znana: A. Kasperavičius, *Didysis bastilijų šturmas*, Vilnius 1989.

⁴ Najważniejsze publikacje podręcznikowe: *Naujausiąją laikų istorija* (1991 po rosyjsku; 1992 po litewsku; 1993 po polsku na temat wydarzeń 1918–1990); *Naujųjų amžių istorija* (współautor, 1996, 1996 po polsku i rosyjsku); *Naujausiąją laikų istorija* (współautor, 1998, 2005; 2001 po polsku).